

Kyrksläotts pensionärer på hemlig resa

Torsdagen den 5 juni var det dags för årets hemliga resa, alltid lika populär. 53 glada pensionärer var på väg mot okänt mål. Vår busschaufför Thomas svängde österut. Skulle vi kanske till Borgå? Nej, vi körde förbi Borgå, inte blev det heller Lovisa. Vi åkte genom skönt, grönt försommarlandskap. Småningom syntes skylten Heinola och efter en stund en skylt med namnet Verla. Aha, vi skulle till Verla Fabriksmuseum som ligger i Kymmene-dalen, i Jaala – nuvarande Kouvola.

Verla Fabriksmuseum är ett av Unescos sju världsarv som finns i Finland. Ägs av UPM-Kymmene Oyj.

Verla träsliperi inledde sin verksamhet år 1872, men brann ner 1876. Byggdes upp på nytt och kompletterades med en pappfabrik som verkade till år 1964. Verla blev fabriksmuseum år 1972. Fabriken ser ut som när de sista arbetarna lämnade den.

Redan på 1930-talet hade fabriken börjat bli för liten och omodern, och efter en 12 år lång process upphörde fabriken 1964.

Verla var känt för att producera vit och fin kartong som användes till olika sorters askar, kartonger och bokpärmar. De fina skolplanscher med olika motiv, som fanns i alla skolor då vi var skolbarn, gjordes i Verla. Verlas kartong blev speciellt vit för att träet barkades noga och efter det slipades väl. Inga kemikalier användes. På den tiden fanns inga skydd eller säkerhetsanordningar på maskinerna, så olyckor hände förstås då och då. T.ex. barkningsmaskinen åt upp litet fingrar och tummar emellanåt. Arbetarna tjänade till sitt bröd under blod, svett och tårar.

Många arbetsskeden sköttes enbart av kvinnor. Av de anställda var 40 % kvinnor och 60 % män.

Arbetstagarna på de olika avdelningarna hade olika s.k. smeknamn. På en avdelning där papparken radades på varandra på en tung metallskiva, kallades kvinnorna som jobbade där, för björnarna, för de måste vara så starka, för att orka lyfta den tunga balen.

I fabriken fanns två torkhus, där de våta arken torkades i tre dygn. Torkhusen användes turvis. Det eldades i två stora ugnar också turvis tills värmen steg till 75 grader. Torkhuset bestod av många öppna våningar. Där jobbade kvinnor som kallades kråkor, balanserande, gående fram och tillbaka på smala spångar uppe i luften! De hängde upp papparken likt tvätt till tork. Arken sattes fast i träknipor fästa i smala träribbor.

Knipanordningen kallades för djävulens tandkött eller djävulens käftar. Ett sommartorkhus fanns också, som inte behövde uppvärmas, då det användes sommartid. Där var svalt och skönt att arbeta, och alla längtade efter att få jobba där. Kartongen från Verla

kallades Käsipahvi, för att den berördes så mycket av händer.

Varje kartongark skulle vägas och sorteras i rätt hög. Maria Mattsson är en legendarisk person. Hon kallades Verla Maria och gick i pension vid 77 års ålder efter att ha arbetat som sorterare i 55,5 år! Enligt guiden ville hon inte heller då pensionera sig, men ledningen lovade, att de skulle kalla på henne, om det behövdes. Efter pensioneringen levde hon ännu många år i sin lilla stuga på området. Maria var så skicklig, att hon inte behövde väga kartongarken, hon kunde känna med sina fingrar i vilken hög de hörde hemma, trots att det fanns 30-tal (tror jag det var) olika tjocklekar. Hon lär aldrig ha misstagit sig. Som minne efter hennes långa dagsverke, finns fördjupningar i trägolvet, där hon stått under alla år!

Verla pappersbruk ligger i en vacker miljö. T.o.m. fabriksbyggnaderna av rödtegel är vackert byggda med tinnar och små torn på taken. Det var ett mycket intressant besök, men säkert tyckte vi alla, att det är bra, att den tiden är förbi. Man kunde inte låta bli att undra: Hur orkade dom? Vi har mycket att vara ödmjuka och tacksamma för.

I en av de gamla byggnaderna finns en restaurang, där vi åt magarna mätta. Efter måltiden kunde vi ännu smaka på olika sorters vin och göra uppköp.

På hemvägen styrdes kosan till Borgå, där vi hade kaffepaus i Konstfabriken. En gammal fabrik som gjorts om till kulturcentrum med bl.a. konsthall, restaurang och cafeteria.

Tack, för en mycket intressant och välordnad resa!

Siv Wikström